

EVANGYÉLIOMI

PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknél 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

A hittanszaki önképző társulat tagjaihoz. *)

I.

Kedves társulat! A lefolyt hatodik év jól kezdődött, vége azonban lankadt volt, ez ellenkezik a fokozatos haladással, ennek kivánalma a nem ernyedés, a nyomról nyomra, folyást előbb és felfelé mozgás. E most beállott 7-ik társulati év legyen különb az előzőnél!

Mindig jobban gyökeret ver e szakegyelet eszméje, kezdik kívülről is méltatni, segíteni. Megtisztelőnek tartom e társulatra nézve, hogy volt tagjai, kik már többen lelkészek, jó emlékezettel maradtak iránta s ennek tettleg is jelét adták, imé átadom önöknek a takarékos pénztári könyvet 22 frt 25 krról, melyet 30 ifju lelkész ur gyűjtött f. é. július 17-kén felavatásuk napján, kifejezván óhajokat, hogy e tőkéske tüzessék ki két egyházi beszédre pályázatul. Egyik egyikre körülbelül két arany eshetik. Gulyás Lajos és Szél György lelkész urak adták át nekem annak idejében e kedves gyűjtéléket, használják bölcsen; szolgáljon buzdításul továbbra is. Ne feledjék: a ki hiven, kitartólag munkálkodik, előbb-utóbb elismerésre talál, de a mi ennél drágább, ön maga megy elő s a siker érzete emelendi lelkét.

Együttal én is tüzők fel két darab arany a t egy egyházi czélú dicskölteményre, melynek tárgya szenvedő őseink hitszilárdságának kiemelése, a diadalmas hit dicsőítése leend, megemlékezvén gályarab őseinkre, kik épen 200 év előtt rakhatták le a bilincset. Közzeledik 1876 febr. 11-dike, mikor a kínok gályájáról a szabadság bárkájára léptek át a 46. zsoltár éneklése közben ők, a nemes Ruyter Adorján hollandi tengernagy fogadván őket testvérileg. Addig elkészülhet a dics-költemény. Ha megüti a mértéket, lapunk hozandja a költeményt. Az ő kitartások és hitök ereje nélkül könnyűnek találtatott volna a magyar ref. egyház, de az ő hitök ha-

*) Vázlata azon beszédnek, melyet tartott okt. 12-kén a társulat felügyelő tanára a megalakulást követő ülésben, a debreczeni ref. kollégiomban.

talma biztosítá a feltámadást a fenyegető halál torkából, s egyházunk él ma is „megfogyva bár, de törve nem,“ s a saját fiai sebet nem vágnak rajta, élni is fog töretlen erőben. Ez fő óhajításunk.

Most nincs buzgóbb kérelmem önökhöz, mint az, mit egy szóba foglalok: t a n u l j u n k! Tanuljunk először a szakszerű tantárgyakat, a mit a tanuló kötelelem ró önökre. De e mellé több is kell. Szükség még legalább egy élő új nyelvnek elsajátítása, hogy az elővilágító nagy nemzetek elme-termény csarnoka, az angol, német, francia irodalom megnyiljék előttük; az új források, nagy gondolkodók és buvárokodók tárházát rejti azok irodalma, ennek felkutatása nélkül, fájdalom! a magyar hittudományosság ki nem fejlődhetik, hanem láb, kar és szárny nélküli béna marad. De fel kell venni öntanulmányuk keretébe a régi remek nyelvek közül legalább egyet, a görögöt vagy latint, mert nekünk a multa is támaszkodnunk kell, az alapokat is nyomozni kell, e nyelvek vezetnek az egyházi atyák irodalmának bányáihoz, tárnáihoz, ott ős kincseket találunk, s a régi körrajzot, melyből domborul ki a jelen. Egy Tertullian, Cyprian, Chrysostom, Ágoston, s nagy társainak fentmaradt művei azon szervek, melyeken lélegzett a ker. ős hit és tudat. De a reformáció korában is sok jeles mű iratott az ő nyelven, s így hasznát vehetni a később korra is.

Végre kívánatos, hogy kiki hajlama szerint akár egy tanágot, részletet, vegyen fel különleges tanulmány tárgyul p. o. a hazai prot. történelmet, akár egy-egy nagyobb hatású író p. o. az újabb korból Neandert, Merle D'Aubigné-t, Rothét, Tholuckot, Oosterzét stb. A vallás egyénekben jegeczül, lesz élő szoborrá, így ha egyénekben tanuljuk, az életben nyilatkozását fogjuk fel.

Ma azért is kell erősen tanulnunk, mert a tudomány fegyver, melylyel védhetjük szeretetünk és buzgalmunk tárgyát a hitet, az egyházat s fejét, a J. Krisztust a sokszoros támadások ellen. Épen a komoly tanulás által mutatjuk meg irántok h ü s é g ü n k e t. A hithűség a legszebb erény a viharok rendítő napjaiban, az apostolokat, vértanukat, hitvallókat, gályarab lelkészeket a Krisztushoz hűség emelte, erősítette, szilárdította s tette nagyokká, s a pályát nemesen megfutókká. A szent eszméhez

hűség tartotta meg az ősidőben az izráel népét a babiloni fogságban is; az evangyéliomhozi hűség menti meg ma is a keresztyéneket, egyházat, sőt hazánkat is a forrongó áradatok hullámai közt.

Most kiváló szükség van mind a tanulás, mind a hit hűség ragyogó erényeire. E két erénnyel megfogunk állani mindenha.

Megdöbbszentő volt mikor 1438 Aeneas Sylvius, azon idő csúcsán álló gondolkodó fő (bár később eltörpült) így jellemzé korát „refriguit caritas et omnis interiit fides.“ Csaknem minden korban vannak és voltak oly rétegek, körök, hol fagyasztó közöny dermesztette a lelkeket. Ma is elmondható ez sok helyen. De egyetemlegesen nem alkalmazható. Mi fordítsuk szemeinket nem a téli fagy merev kérgeire, hanem az életmeleg áthatott egyének, nemzetek és tájak felé. Vidító tünemény, hogy a hitnek mindig voltak élő jeles képviselői. — A hit teremtő ereje ma is munkál. Csak a mi keblünkben ne aludjék az ki, akkor mi is befolyással leszünk az új élet tavaszának szélesbitésére.

Igaz az, hogy „élet szül életet“ az egyházi élet felvirágoztatása kivált ifjabb tagjainak életképességétől függ. Innen a hittanulók fontossága, s a hittani intézetek erősítésének fő követelménye. — Örökké igaz mit a nagy Pál irt a Rómaiakhoz: „ha a zsenge szent, a tézta is az; és ha a gyökér szent, az ágak is azok“ (Róm. 11, 16), önök a zsengek, önök a gyökerek; fel tehát! s új élet nedv pezsegen ereikben, s a fa virulása mulhatlanul bekövetkezendik

Knox 300 év előtt maga köré gyűjté a tanulókat a sz. andrewsi egyetem udvarán s inté „ismerjék meg az Istent. álljanak meg az igaz ügy mellett, és használják fel idejüket jól“ — Szabad legyen Knox ajkairól vett nemes igékkel kérnem önöket ez ő kollégium tanteremében: tanulják meg ismerni a világ legnagyobb élet-eszméjét az Istent az ő kijelentéseiből; legyenek hűek, állhatatosak az igazság mellett, türve gúnyt, szenvedést, a szenvedés útja a megdicsőülésnek és jutalomnak; végre mig nappal vagyon munkálkodjunk, az a bölcs ki a maga idejében tesz mindent. — Önök a legszebb korban élnek, a legszebb kor a tanulás kora.

Az egyszerű ember is lehet hasznos, nemes, halhatlan tagja a ker. társadalomnak, ezt legjobban megmutathatjuk, ha életből vett példát hozhatunk fel. Exempla trahunt. Záradéku felolvasom önök előtt egy egyszerű falusi lelkész életét, kinek fáradsást nem ismerő buzgalma oly magot vetett el, melyből egy világboldogító és világozó nagy intézmény nőtt ki magát. — Lássuk Charles Tamás életét röviden, s mondjuk el utánna: mig vannak hű fiak, nemes szívek a szentügy szolgálatában, az égi lobogó az Evangyéliom üdítő lengése meg nem szünend.

II.

Charles Tamás.*)

Charles Tamás, egy majoros fia, született 1755 októberben. Tíz éves korában, szülőföldjétől pár mértföldre eső iskolába adták őt szülei, lelkészi pályára szánván előre, 14 éves korában más és felsőbb iskolába adták, 1775. lépett az oxfordi egyetembe s 3 év múlva végezte a hittani folyamot. Hat évig allelkész volt, 1783. vette el Jones Sárát nőül Balaból, itt tartózkodott aztán mint felavatott lelkész várván a nyilást. De állomás csak 1784. mutatkozott Balától 14 angol mértföldre egy kised helyen, ide utaztatott ő egy éven át lelkészi teendőik végzésére jó, rosz időben egyaránt. Itt életbe léptette azon szokást, hogy a gyermekeket vasárnaponként vallásban oktatta. Több befolyásos egyháztagok ezen megbotrántak, bépanaszolák az igazgató fő lelkésznek, ki elbocsátá Charles-t. Több egyháztagok azonban folyamodtak érte a főnök lelkészhez, hagyja meg őt nálok a szolgálatban.

Charles mégis rendes állomás nélkül maradt 1785 elején, mi levette; barátjai, kiktől tanácsot kért, javallák távozzék Walesből, de annyira szerette szülő tartományát, hogy azt nem tudta tenni soha, — s miután az angol államegyházban hivatalhoz, tettekörhöz jutni kilátás nem vala, hosszas várakozás és habozás után a Kálvinista methodistákhoz csatlakozott. Mint utazó lelkész fogott munkához, különösen a gyermekeknek szentelte magát. Első akadály vala, hogy a gyermekeknek hiányzott a nevelés, továbbá nem voltak bibliák az általa telepített iskolák számára. Az első akadály legyőzésére felujtá a „mozgó iskolák“, minöket egy Bevan nevü hölgy kezdeményezett, tanítókat nevelt, pénzalapot gyűjté, s a tanulókat vizsgálta. Ment faluról falura, 9–12 hóig állitván fel iskolát egy-egy helyen, s oktatta a gyermekeket Welsh nyelven olvasni a bibliát. Az iskolával kerengtek a bibliák s a szülök is kedvet kaptak tanulni s olvasni azokat. — Egész könyveket betanultak a bibliából s a biblia példányok kevés volta vagy hiánya emelte annak szeretését s okozta, hogy a welsh ajku nép jobban megismerkedett a bibliával, mint a többiek.

Charles iskoláról iskolára ment, oktatta gyermekeket és szüléket egyaránt, s talált oly kiskoru gyermekeket is, kik 100 fejezetet is tudtak könyv nélkül. Egy napon 1802. találkozott Balában egy kis leánnyal, ki nem tudta ismétetni azon verseket, melyeket az előbbi vasárnap hallott búsan panasolván, hogy az idő oly rosz volt, miszerint

*) A debreczeni hittanszaki társulat ülésén felolvasott e rövid életrajz, mely fényt vet az angol nagy biblia társaság eredetére, vétetett azon nagy társaság havi közlönyéből „Monthly Reporter“ of the Brititish and Foreign Bible Society vol. X. No. 3. Aug. 2. 1875.

nem szerezhetett bibliát olvasásra. E gyermeknek hegyeken át 7 angol mértföldet kelle tennie a legközelebbi bibliához, mely olvasásra rendelkezésre állt. Még rosszabbak voltak e napok, mint azok, mikor Tyndal bibliaforditmánya a templomokban volt lecsatolva. Charles segitendő e hiányon a „Keresztyén ismeret terjesztő társulathoz“ fordult, de már ott nem volt welsh biblia, s új kiadás sem tervezett. Ekkor hát Londonba ment azon gondolattal, hogy ott egy társaság alapíttassék Wales bibliával ellátandó.

A biblia példányok oly nagy hiányában voltak Walesban akkor, miszerint segitendők e bajon 12 welsh paraszt állt össze s vett egy bibliát, mely, mint az iskola, körben járt a bérziek közt. Mindenik család egy hónapig tartotta magánál, aztán átadta a sorosnak. Mikor a vett biblia megérkezett s az aláírók sora készen volt, egy aggastyán, látván, hogy ő névsoron a 12-ik keserűen kiálta fel „óh jaj! még 12 hónap kell míg rám kerül a sor, akkorára én meg is halhatok.“

Ily jelenségek szíven találták Charlest. A ker. ismeret terjesztő társaság 1799-ben csakugyan kiosztatott 10,000 példány welsh bibliát. E példányok csakhamar szétkeltek, s a kiadás sürgetőjével Jones Tamás lelkészszel levelezést kezdé Charles, s levélváltások után megegyeztek mindent elkövetni: pénzt aláírások útján gyűjteni, hogy egy újabb, szükségelt kiadás nyomtatása megkezdethessék. Így s ily előzmények után ment Charles Londonba 1802-ben, barátjainak tudomására hozni Walesben a biblia nagy hiányzását. Legelőbb az akkor tájt alakult „vallásos olvasmány társaság“ alkotóival értekezett, és Hughes József lelkész, ez intézet egyik titkára, emlékeztessé vált ezen szavakban fejezte ki magát „valóban alapítani kell biblia terjesztő társaságot, s ha ez meglehef Wales számára, miért nem Nagy-Brittaniára, s miért nem az egész világra szólólag?“ Így támadt a Biblia-terjesztő társaság 300 buzgó egyén kezdeményezésére, kik a „London Szállodá“-ban végezt egybejöttek gyűlésre.

Charles barátai közül senki nem hitte 1799-ben, hogy ő megérje az 1802. évet sugalmazni a Biblia társaság eszméjét, vagy ily félet. Folytonos és kimerítő munkálkodás, az át meg át járt tartomány zord és hideg volta, egy kegyetlen őszszel megtöréssel fenyegette őt; átfázva, betegen ért haza, végveszély környezte darabig. Élete megmaradt, de hidegvette hüvelyk ujját le kelle vágni. — Ekkor imádkozott érette egy egykori tanítványa, kérvén istentől legalább 15 évet életéhez az ur egyháza és ügyében tölthetés végett.

Mint Ezékiel élete az imára meghosszult, úgy lett Balai Charlesé is. 15 évig élt e nevezetessé vált imádság után, s rá ez életfogytig mély hatást gyakorolt.

Wales élvezte Charles eszközletére teljes áldását a bőven terjesztett bibliáknak, de nem is maradt hátra segélyt nyújtani másoknak is, kik még ily áldást nélkülöztek. A kálvinista metodista felekezetiek Charles buzgó törekvéseire s felhívásaira azzal feleltek, hogy az első két év alatt 26,000 frtot haladó összeget gyűjtöttek adakozás útján a biblia társulat céljaira, a gyűjtésben közép osztály, alsó nép, s az iskolás gyermekek tevékeny részt vettek, s a kis Wales példája az egész Nagy-Britaniát fellelkesítette.

Charles honfíarsai az igaznak emlékezetét fentartandók 1866-ban, tehát jóval Ch. halála után, elfogadták a tervet, hogy Balában neki szobrot emeljenek. Ennek leleple-

zése 1875. jun. 17. történt meg. A szobor fehér márvány, Charlest predikáló jelmezben ábrázolja, kiterjesztett kezében biblia, mintha osztaná azoknak, kikhez komolysággal beszél. A szobrot a balai kollégium igazgatója Edwards tudor neje leplezte le, ki Charles unokája. Néptömeg volt jelen. Az ünnepélyen elnökölt Roberts J. világi ur Liverpoolból, hét lelkész intézett szöveget, köztök a nagy biblia társaság két küldötte. Shaftesbury lord a biblia társaság elnöke egy halaszthatlan ügy miatt nem jelenhetvén meg, mint akarta, a leleplezési ünnepélyre, érdem tisztelő levelet intézett, melyet a gyűlés nagy lelkesedéssel hallott meg.

Balogh Ferencz.

A vallástanítás elve, beosztása és módja

debreczeni tervjavaslat a reáliskolai hitoktatásra.

A debreczeni h. h. egyháztanács nevelésügyi szakosztálya, 1874. jan. 7. megbizta volt Könyves Tóth Mihály, Némethy Lajos lekipásztorokat és Balogh Ferencz hittanárt, adnának tervjavaslatot a felől: mi módon mily felosztással, ki által taníttassanak vallásra a helybeli reáliskolában a protestáns tanulók?

A terv (mely 1874. márcz. 4. adatott be) elfogadtatott az egyháztanács által; a 4 felső osztályrai beosztás csak függelékül pótoltatott; mellőzzük a tervjavaslat azon részét, melyben a vallási tanszék mikép felállításáról adatik vélemény, ez az oldal kellőleg megoldva most sincs s így a tanterv is csak előrajz.

A) A vallástanítás irányelvei.

Meggyőződésünk szerint bármely tanintézet, így a reáliskola is, akkor oldja meg feladatát, ha a növendéket művelt emberré képezi, lelki szükségéit kielégíti, s az elmét tudományos ismeretekkel és eszmékkel gazdagítja. Mindezeket adja, adhatja, s adni is tartozik az iskola, de az elme legmagasb kiművelése mellett sem elég erős az ember az önző indulatok, érdekek és szenvedélyek hatalmasságai ellenében, ha csak az Isten félelmén alapuló vallás és erkölcs, mint valódi nevelő és megszentelő lelki hatalom, igénybe nem vétetik. Az elme művelés eszköze a tudomány, a lelkismereté a vallás-erkölcsstan; a mely iskola nélkülözi ez utóbbit, nem teljes, nem egész, s hogy valamely iskola jó legyen, annak egésznek is kell lenni, s így a vallástanítás abból nem hiányozhatik. Minél kizáróbban foglalja le a maga részére az ujkori (modern) állam az elme tudományos kiművelését a szaktanodák állítása által: annál nagyobb mérvben hárul a szent kötelesség sulya az egyházra, hogy saját és örök missióját az emberiség vallás-erkölcsi nevelését minden erővel felkarolja; ez esetben nem csak önmagát építi, védi s teszi nélkülözhetlenné, de a társadalomnak s az emberiségnek is tiszteletre és hálára méltó szolgálatokat tesz. A növény felvirágzására nem elég az amit a föld ad: a lég, nedv, talaj, ápolás; járulni kell ahoz az égnek is, hő és fénysugarakkal. Így van a dolog a lelki világban is. A tudomány, melyet a világ ad az embernek, egyik sarkalatos kellék a nevelésben: de az égi kelléknek sem szabad elmaradni, nyujtsa hát az egyház a vallás-erkölcs melegítő és világosító erejét, az alsóbb rendű lény magasb rendűvé, az ember fia Isten fiává — bizonyos értelemben, akkor s az által magasztosodik fel. — Ezekkel indokoltnak tartjuk

azon állítást, hogy a reál iskola sem nélkülözheti a vallásos oktatást.

Milyen legyen a vallástanítás, arra nézve következő irányelveket tűztünk ki:

a) A vallás ne mint elméleti ismeret halmaz, emlékezeti tárgysorozat, melyet a változó idő elhomályosít vagy letöröl, hanem mint szívből gyökerező, folyvást erősödő kegyes és istenes érzület tekintessék, mely az érzelem eltompulásával, vagy kihálásával szűnik meg; — szóval a vallás nem kívülről vett tárgy, hanem belső jelenség, tehát a vallásos ság ennek ápolása legyen a vallástanítás célja.

b) Továbbá tekintessék a vallás egyik lényeges társadalmi tényezőnek az élet minden szakában, viszonyában és helyzetében. — Közjóért élő, tiszta, nemes, önzetlen jellemek többsége adja meg a társadalomnak a boldogulás és tartósság kellékeit; a jellemnek pedig színt, alapot, edzést, a csábok és kísértetek közt megvesztegethetlenségét, viharok közepett rendületlenséget legbiztosabban a kijelentett vallás adhat: ezen igazság tudata legyen vezérelke a vallástanításnak.

c) Minden eszme és minden erő, még a legistenibb is, közeget által hat és munkál. Hogy a vallás, mint lelki élet-elv, megszentelő erő, a növendékekben megszilárduljon, annak lényét áthassa: a legtisztább és örök kútforrásból meríttessék. A magasabb vallásos érzelmek megszemélyesítve, a nagy és sarkalatos hitigazságok cselekmények kíséretében érzéketve, az erény és erkölcsiség történeti alakokba tárgyiasítva, s az ember eszménye a Megváltó életében mint példányképpen nyilatkozva: a bibliában található fel, keresendő, s tanuló és tanár folytonos és együtt munkálkodása által abból sajátítandó át: a vallás tanítás főeszköze, tananyagja tehát a biblia legyen.

d) A gyökereitől, a folyam kútfejétől, — a morál a vallástól ne szakitassék el, ne függetleníttessék; szükség tehát, hogy hit és erkölcs tanok és okozati kapcsolatban, együtt és egymás mellett meríttessék ugyanazon forrásból a bibliából, hogy így a növendék kedélyében úgy honosuljon meg a vallás és erkölcs, mint egymásra ható, egymáson nyugvó páros erő, életszabályzó beltörvény, s taneredményül azon tudat szilárduljon meg az ifjú lelkében: hogy a tiszta vallásnak tiszta erkölcsben kell mulatni, ez levén a valódi keresztény puritanizmus. A vallás és erkölcs tan tehát együtt és párhuzamosan fejtesse ki a szent könyvből.

B) A vallástanítás anyaga, köre, terjedelme.

Ez általános irányelvek alapján a vallás tanítás anyagját, körét és terjedelmét kísértjük meg részletezni.

I-ső osztály.

Egész éven át a biblia és énekeskönyv ismertetése. a) Adassék elő a bibliai könyvek eredete, alkotói részei, szerzői, kiegészülése, bármely hely kikeresésére képesítettvén a tanuló; olvastassanak oly részek vagy szakok, melyek az Isten, ember, testvér, család, ország, haza, nemzet, király és világ fogalmát, — továbbá az ima, szeretet, hűség, kötelesség, kegyesség, szentség érzetét és képzetét felébresztik: főleg Ábrahám, Mózes, József, Józsuá, Sámuel, Dávid, Jézus és Pál apostol történetei nyomán. Az elolvasott történetek hallás után beszéltessenek el, s azokból kérdezősködés útján huzassanak ki a kívánt fogalmak és képzetek. Legyen a tanító őrzése

alatt két biblia egyiket maga, másikat azon növendék, kinek kezébe adja tanóra alatt, használván.

b) Az énekeskönyvből (minden tanulónak legyen saját példánya) mutattassék fel a zsolnárgyűjtemény, mint a biblia része, a fentebb említett eszmékre olvastassanak felvilágosító versek a szebb helyek könyvnélkülözöttvén. A dicséretetek úgy tüntetessenek fel, mint az új szövetségi nagyválság tények előtűkröztetői, az ünnepek Jézus történetével kapcsolatban. A tanító és tanítvány közti szeretetből s a bucsúvendégség fogalmából ismertessék az urvacsora, s az ide vonatkozó énekek. Az énekeskönyv eredete, felosztása előadtván, abban teljes otthonosságra gyakorlatilag vezettessék a növendék.

II-dik osztály.

Első félév. Mózes, Józsuá, Királyok könyvből vett szakaszból fejtesse ki az izráeliták vallási és állami élete, a törvényhozás, papság, királyság és templom ismertetésével; helylyel-közzel, a felmerülő szükséglet szerint, bibliai régiségi és földrajzi felvilágosítások és magyarázatok adassanak. A tárgyaltszakaszokban található hittani és erkölcsi igazságok szentirati szavakkal emeltessenek ki kiválólag, s ily módon, adassék a hit és erkölcs tan alap.

Második félév. Valamelyik evangyéliom, s az apostoli cselekedetek könyvének válogatott szakaszai felvételvén: a Krisztus élete, tettei, munkái, — az Istenország és egyház fogalma s a hívőknek a láthatlan főhöz való viszonya állittassanak előtérbe, az apostoli cselekedetekből pedig az egyház apostoli kora vázoltassék. Ily módon adassék az egyháztörténelemnek alaprajz és bevezetés Egyszersmind azonban a hit és erkölcsi igazságok, a szeretet főtörvényére alapítva, s Jézus felséges szavaiból elvonva, bővítessenek és pótoltsanak a történelmi fejtegetéssel párhuzamosan. Az új szövetségi szentírás, mint tanönyv a növendék kezébe adandó.

III-dik osztály.

Első félév. A Krónikák, Esdrás, Nehemiás, tovább Jeremiás és Ézsaiás könyvei néhány szakaszából adassék elő Jeruzsálem és a templom pusztulása, babilóniai fogság, helyreállítás, a megígért szabadító képe, jellemvonása, megjelenése, áldozati halála a kereszten. Pál római fogsága (Csel. 21—28), a római birodalom üldöző szerepe, az új egyház pályakezdése, Jeruzsálem újra rombadöntése után; az egyetemleges egyház, az új Jeruzsálem fogalma. — Pál valamelyik leveléből néhány főbb hit és erkölcs tan igazság emeltessék ki.

Második félév. A keresztény egyháztörténelem főbb mozzanatai az apostoli korszak zárultától a reformációig. Előbb a haladási vagy fejlődési mozzanatok u. m. üldözések, Konstantin, kitünőbb egyháznagyok (Origenes, Cyprian, Chrysostom, Ágoston stb.) élete, patriarchai és pápai hatalom, zsinatok, Nagy Károly Hildebrand, III. Ince, stb.; majd a ferdülési jelenségek és intézmények rajza, mint: szerzetesség, képtisztelet, szakadások, papuralom, hitnyomozás, bünbocsátás stb. úgy mutatva fel, mint melyek szükségessé tették a javítást (reformáció), — erre átmenetül a Waldensek, Wiclefíták és Hussiták története.

IV-ik osztály.

Első félév. A reformáció története, az ágostai és helv. hitvallásu egyház keletkezése, a különböző ker-

felekezetek váltana, eltérése és egyezése főbb vázlatokban. Végül a helvéthitvallás és heidelbergi káté eredete, rövid ismertetése, lényege s a szentirással egyező volta.

Második félév. A magyar protestáns egyház története, szervezete, alkotmánya, kormányidoma, az egyháztanács (presbyterium), egyházmegye (tractus), egyházkerület (superintendentia), egyetemes értekezlet (convent) és zsinat fogalma, jelentősége, hatásköre. Befejezésül urvacsorára előkészítés (confirmatio).

A négy első osztályban tanóra szám hetenként kettő.

Most egyelőre elégnék tartottuk a négy alsó osztály tervét részletezni. A felsőbb osztályokban is hasonló elvek mellett ugyanazon tananyag terjedtebben, k i v i t t e b b e n osztandó be és dolgozandó fel a jelenkori nagy prot. nemzetek hitéletének rajzával kiegészítve. A vallás tanítás lényege mindenik osztályban egy és ugyan az, t. i. hogy a vallás érlemben, gondolatban, szóban és tettben, szóval az egész életben valósuljon (realizálódjék) és nyilatkozzék, innen van, hogy maianap „a biblia befolyása alatt álló nemzetek a legszabadabbak, leggazdagabbak és legfelvilágosultabbak.“ Megjegyezzük, hogy a vallástani sikert akkor mutatand fel, ha maga is folyvást táplálkozik a bibliával, annak minden részét ismeri, átolvasta és folyvást tanulmányozza; rejtett kincshez hasonló az, mint I r e n a e u s, — s nevelő h a t á l y u, mint Alexandriai Kelemen, megtérítő és megszentelő erővel bír az, mint Origenes rajzolák, — az képesíti hát a vallástani valódi tanítót.

Az V. és VI. osztályban a téli félévekben (a két osztály együtt hetenként 2 órán, két féléven át) a h é b e r s z e n t k ö l t é s z e t a szentírás alapján; nevezetesen i m á k p. a Salamoné a templom felszentelésekor, Jónásé (3, 3–10), Ezékiás királyé, és a Nehémiás könyvebeli (9-ik rész) stb; történelmi é n e k e k (p. Déboráé) Hymuszok főleg a Zsoltárok könyveiből, elégiái énekek zsoltárokból és Jerémiás siralmaiból; t a n k ö l t é s z e t Példabeszédek és Jób könyveiből; felséges rajzok, főleg a Messiásra s az új istenországra vonatkozó, a látnokok és Jelenések könyveiből; héber régészeti és földrajzi tájékozásokkal bővítve és elevenítve. Térkép is használandó.

A VII. és VIII. osztályokban a téli félévekben (két osztály együtt hetenként 2 órán, két féléven át folytatva) a rómaiakhoz irt levélből a heidelbergi káté vezérfonala mellett a bibliai hit és e r k ö l c s t a n főbb elvei kivonatilag; János evangélioma alapján J é z u s é l e t e a hit és erkölcsi igazságok feltüntetésével.

Az V. és VI. osztályokban egyetemes keresztyén e g y h á z t ö r t é n e l e m; a reformáció történeténél a különböző keresztyén felekezetek valásrendszere s az egyházszervezeti eltérések kiválólág emeltessenek ki, (szintén két osztály együtt, hetenként 2 órán mindkét nyári féléven át).

A VII. osztályban K á l v i n é l e t e s a Kálvini reformáció nagyszerű fejlődése s eredményei Franciaországban főleg angol és skót földön sőt Amerikában is; a jelenkori h i t é l e t rajza, nevezetesen bibliai és missiói s egyéb fontos egyházi társulatok (p. Gusztáv Adolf egyet, Evangélikus szövetség stb.) keletkezése, működése, általában a protestántizmus élet tüneményei, életre hatása. Rövid egyházi statisztika, (hetenként 2 óra, a nyári félévben).

A VIII. osztályban: a magyar reformáció s a magyar protestáns egyház története főbb vonásokban jelenkorig, egyházszertartási és egyházi jogi ismeretekkel s az egyházalkotmány tanával kiegészítve, (hetenként 2 óra a nyári félévben).

ként 2 óra a nyári félévben. A VII. és VIII. osztály együvé fogatván a két osztály nyári félévi tantárgyai felváltva kezdhetők meg.

C) Vallási tanszék állítása.

A vallástani alapos, mélyreható, magasztos célját elérő akkor leend, ha egyetlenegy buzgó egyén szenteli arra tehetségét és életét. Akkor egy szív, egy lélek vezet, egy szellem hatja át a tanítást, s azon egyén a növendék-egyháznak, a tanulósnak atyja, lelkésze, ápoló kertésze lesz, s jobban érzeni a felelősséget, s jobban megfelelend a közvátrakozásnak, márcsak azért is, mert a szívre és lélekre hatás finom munkáját szakszerűleg kezelvén, évről évre ügyesebb, tapintatosabb leend, s a vallástani titkát és kulcsait biztosabban elsajátíthatja.

Adassék meg továbbá e nagy fontosságú tantárgynak a maga méltósága, nemcsak az által, hogy egy emberre és szakértőre bizassék, hanem az által is, hogy r e n d e s á l l a n d ó v a l l á s t a n á r i s z é k állitassék fel szabályos és teljes tanári díjazással.

Minthogy pedig a helybeli középtanodában sincs maianap a vallástani korszinvonalon állólag keresztülve, sőt, mint tudjuk, a 7. és 8. osztályban most is (1874) ideiglenes kiegészítő, külön díj mellett, működik; minthogy felette kívánatos, miszerint a középtanodába is bibliai alapon álló, egy nyomon haladó vallástani tanterv hozassék be az evangéliomi protestáns érzék megóvása végett; el is érkezett az idő, hogy azon közép, mondhatni törzsiskolában, honnan lelkészeink, tanítóink, polgári állású legbefolyásosabb embereink kerülnek ki, a vallástani példányszerű, hatályos, s romlatlan gyümölcsöket termővé alakitassék át: kéressék fel a f. t. egyházkerület, hogy egy vallástani szék felállításához járuljon s a gymnasiumi vallástani egy buzgó tanár kezébe tegye le.

Mi úgy érezzük, hogy a mai kor vallás ellenes á r a m l a t a i közepett a mely egyház mindent el nem követ, hogy a Sion erősitassék a vallástani biztos kezébe helyezése által, „mint forgács a vizek színén“ (Hóseas 10, 7.) fog elmerülni vagy aláhanyatlani. Ö s s z e t e t t e r ő v e l könnyen és dicsően oldható meg a fontos kérdés; s azon esetben, ha a vallástani oktatás evangéliomi irányelveken alapulva, szakértő s állandó tanár kezébe tétetik le „szent letétemény“ gyanánt: a hit sareptai olaja nem fog kifogyni a szent edényekből a magyar Sion egymást felváltó nemzedékeinél.

Könyvészet.

Z s e b n a p t á r n é p t a n i t ó k s z á m á r a az 1876. évre. Szerkeszti György Aladár. Első évfolyam. Budapest. Légrády testvérek. 1876. 16 r. ára 1 frt 20 kr. 119 lap. A naptári rész után jön „a magyar nép tanítók ohajtása“ 12 pontban, itt nem oszthatjuk a 6. pontot, melyben a felekezeti iskolák fokonkénti megszüntetése hangsúlyoztatik. a mely egyház ily egyes vallásu hazában feladja elemi iskoláit, önnön sirját készíti elő. A tájékozó cikkek közül felemlitjük p. o. a tanító-egyletek jegyzékét; van eddig 159. — Népiskolai hivatalos tanterv, stb. A kiállítás csinos, zsebben hordható, a betűk aprósága miatt az idősb szemeknek nem lesz könnyű olvasni.

T e m e t k e z é s i l a n t. Irta Börzöli Gábor, nagytótfalusi tanító, IV-ik füzet. Pécssett, Madarász Endrénél, 1875. 8r. 143 l. ára? Ajánlva Édes Albert ny. esperesnek. Halotti búcsúztatók, legtöbnyire versben. Szerző „meggyőződéssel tiszt-

teli a tudományos orthodoxiát s e művével is ezen téren törekedett hatni, kifejezései hitből származtak. Mig szokásban vannak az ily búcsúztatók, a kitünőbbek figyelemre méltathatók. Lesz alkalmunk később rövid ismertetést adhatni.

M a g y a r k ö n y v e s h á z. Aigner Lajos kiadónál Budapesten megjelent a „Magyar könyvesház“ 7. füzeté „Francia életképek“ írta Erckmann-Chatrion, fordította Csukássy József 8r. 56 l. A 8. füzet: „A fatalista“ oroszbeszély írta Turgenjev István, a szerző életrajzával, 8r. 53 l. — 9. és 10. füzet: „Szerelmi népdalok“ Székely Sándor gyűjteményéből 8r. 211 l. Minden füzet ára 20 kr. Ezzel a 10. füzet, az 1. évfolyam, megjelent. Az új folyamra 2 ft. az előfizetés. Évenként 20 füzet jelen meg. Igen jutányos vállalat az olvasás kedvelőknek.

A „M e n n y e i L é p c s ő“ III-dik füzeté sajtó alatt van. Tartalmazza Kohlbrüggének 9 egyházi beszédét. Az első szől „A t e s t f e l t á m a d á s á r ó l,“ a kilencedik pedig l e g u t o l s ó b e s z é d e, melyet élte végén tartott 1874. novemberben. Függelékül lesz egy beszéde Osváth Imre esperes urnak.

S Z E M L E.

a) Belföld.

A debreczeni ref. főtanoda.

„É r t e s i t v é n y a reformátusok debreczeni főiskolájáról 1874—75. tanévről, szerkesztették Buzás Pál akadémiai, Kovács János gymnasiumi, Joó István tanítóképezdei igazgató tanárok. Debreczen, a város könyvnyomdájában, 1875. 8 r. 86 lap.

Ily nagy s vegyes füzethez nem ártott volna egy tartalom jegyzék, máskor volt is, ez az, a mi legelőbb szembe tűnik. Az első két szakaszban új mozzanatul jeleztetik, hogy a tanárok nyug- és gyámintézete tetemes és előnyös javításon ment át; úgy hogy a tanár 800, özvegye 600 frttal nyug- vagy gyámdíjazható. Ez szép haladás s nagyban emeli a tanárok munkakédvét, s az intézet értékét. Kivánatos, hogy ha az akadémia nagyobb szabásban fog berendeztetni, fizetésökkel arányban állóra egészítették ki a nyugdíj is. — A másik változás jelzése a régi contrascribái tiszt megszűntetése, a séniorinak czélszerűbb, s a tudományosság igényeinek megfelelőbb átalakítása; végre a háznagyi hivatal felállítás. Mindezekről jót remélhetünk.

A) A k a d é m i a.

A h i t t a n s z a k b a n előadatott 27 tantárgy 8 tanár által, ezek közül 4 rendes hittanár, 3 bölcsészetszaki, 1 jogtanszaki tanár volt. Első félévben a tanórák száma volt 62, nyári félévben 64.

A j o g t a n s z a k tavaly 3 évre volt berendezve, az idén tetemes és nagyobb mérvű erőszaporítás történvén, e 3 évi beosztás már régészeti dologgá válván, róla nem szólunk. E tanszak egy szebb jövő küszöbén áll, reméljük: a hittanszak is erősíttetni fog még két tanszékkal, erre naponként nagyobb a szükség.

Az akadémiaiban működött 14 tanár, u. m. rendes hittanár 4, rendes jogtanár 3 (az idén van 6), ideiglenesen 2 jogtanár, a bölcsészetszakot 5 rendes tanár képviselte. — A bölcsészeti szak új lendületet vett Géressi Kálmán előadásai által, kinek leczkéit Shakespeare drámáiról stb. a városiak is, és hölgyközönség is látogatták.

H i t t a n u l ó k száma volt végzeteké 22, IV. éveseké 20, III. éveseké 19, II. éveseké 16, I. éveseké 27, összes hittanhallgatók száma év elején 104, — a tanév végén 84. — Az 187³/₄-ik tanévben volt évelejen 102.

J o g t a n u l ó k s z á m a volt III. éveseké 22, II. éveseké 30, I. éveseké 38, jogi magán tanulóké 17, összesen 107. — Akadémiai tanulók főösszege a legmagasban állva 211.

Pályaművek jutalmazására, ötre, 295 frt tüzetett ki az állandó alapítványból, s a mi mostanában soha nem történt, egy pályázó sem versenyzett. Írói képesség a komoly téren ugylátzik, a múlt évben hiányzott a tanulók közül, tán e volt a fogatkozás oka.

Az ösztön és segélydíjak évenként kiosztatni szokott összege 1815 forintot haladt, 21 czim alatt, a jó igyekezetű tanulók hát szép anyagi jutalmazásban részesülhetnek. Értékes a jelenÉrtesítvény azért is, mert az alapítványok rövid története elő van adva. Jó lett volna már egyuttal a pályadíj alapítók Hatvani, Keresztesi stb. rövid történetét is közölni.

A tanulósági egyletekben gazdag e főtanoda, van tér ifjainknak az önképzésre; első helyen áll a h i t t a n s z a k i ö n k é p z ő t á r s u l a t, mely 6 év óta áll, tisztán szakegylet, tagok száma 58, kik mind theologusok; a magyar irodalmi önképző egylet 18 év óta áll, tagok száma 70, ez már irodalmi, szépirodalmi ágakkal foglalkozik főleg, tőkéje 1194 frt; az olvasó egylet 240 taggal, járat 28 lapot, könyvtára 2454 kötet; az énekkar 58 taggal; tűzoltó társulat 1786 óta áll, 80 taggal, folyó pénztára 470 frt. kölcsönpénztár 492 frttal; — torna egylet 4175 frt tőkével.

A tápintézetben részesült 126 tanuló; benlakást nyert 302 tanuló, köztök hittanhallgató 67, joghallgató 21, legatio volt 172.

B) G y m n a s i u m.

Működött 15 rendes és 4 melléktanár, tanerőkben már tulgazdagnak is látszik. — Tanulók száma a 8 osztályban év elején 679, évvégén 621, köztök szolgáló tanuló 121. Segélyzési s ösztöndíji alapítvány van 30, e tekintetben is gazdagnak mondható ez iskola. Érettségi vizsgára ment 78, visszavetett 11.

C) T a n i t ó k é p e z d e.

Tanárok száma, beleértve az országos gazdasági tanintézet tanárait is, 12. A tanfolyam 3 év, év elején volt a tanulók száma 69, év végén 36.

D) E l e m i n é p i s k o l a.

Áll egy gyakorló iskolából és 4 elemi osztályból ez utóbbiak párhuzamos osztályokkal, tanulók összes száma 733.

A kollégium mostani épülete tehát a legkisebb koru tanulóól felfelé a legmagasbig 1692 tanulót fogadott kebelébe.

Az anya könyvtár 47,414 kötetet tesz.

A protestantismus, mely ily főtanodát emelt és tart fen, méltó a haza hálájára. E főiskola a mostani erejében is nincs felülmulva csak a két egyetem által, s ha mint fennen tápláltatik a magasztos vágy, egyetemmé nőheti ki magát, a haza első rangú és legmagasb világító tornyai között foglalandó helyet. Vajha a többi testvér kerületek is belátnák egy prot. egyetem közös erővel létrehozásának nagy jelentőségét s a közért is lelkesülnének! Mig a protestantismusnak központi egyeteme nem lesz, azon legmagasb foku szerve hiányzandik, melyen elvét, jellemét és szellemét a tudomány felső vidékein teljes mérvben kifejthetné.

Van még egy kiépitetlen alapoldal e főiskolában, ez a szolgáló-tanulók állapota. Sorsuk nem oly rideg ma, mint ezelőtt,

de a tervszerű nevelési gond most is hiányzik tőlök. Egy növekedés kellene átalakítani e tekintetben a kollégium egy részét, s az egyház és haza nagy keresztyéneket, nagy férfiakat kaphatna innen. Most elég legyen ennyi ez eléggé nem gondozott, csak a véletlenre hagyott kincstárról. — Ezek az én kincseim! mondá Kornélia, mondani kellene az egyháznak is.

A „hittanszaki önképző társulat“ alakuló gyűlése

1875 október 7-kén és 12-kén a debreczeni ref. kollégiumban.

Megindult a mozgalom nemcsak a tanterekben, hanem az ifjuság között is, mely mozgalom a különböző, észt és szívet nemesítő egyesületek alapításában nyilvánul.

A hittanhallgatók sem maradtak hátra, hanem a nagyobb rész sietve fogott kezét a végből, hogy zsenge társulatának ez évben is életet adjon.

I. gyűlés. Fenn kitett napok elsején d. u. 5 órakor jöttek össze az alakuló gyűlésre a hittanhallgatók. — Balogh Ferencz, felügyelő tanár ur üdvözli e tanév kezdetén a törzstudomány hallgatóit, ilyeneknek pedig azért nevezi a hittanhallgatókat, mivel a hittudományok képezték kezdetben az egyetemeken a törzstudományt, ennek gondviselése alatt fejtett ki a többi; méltán törzstudománynak lehet mai nap is nevezni főtanodáinkban a theológiát, ennek ápolása örök és változatlan feladata marad egyházunknak, nincs idő és vihar, mely azt kezéből kisodorhassa.

Ezután felolvassa az alapszabályoknak az alakuló gyűlésre vonatkozó határozatát, s minthogy legelső teendő a tisztviselők választása, az idevonatkozó szabályok értelmében elnök választásra hívja fel a gyűlést. — Bethlendy Endre senior választott elnöknek.

A többi tisztviselők is mind egyhangulag választattak meg és pedig: Orosz István e. f. alelnökké s pénztárnokká, Bernáth Lajos 4 th. főjegyzővé, Sörös Vilmos 2 th. aljegyzővé s titkárrá.

Ezután következett a választmányi tagok megválasztása, melynek eredménye: Nagy József esk. f. Madarász Lajos 4 th. Róka András 3 th. Kiss Bertalan 2 th. Varga Lajos 1 th.

Végbemenvén a választások, felügyelő tanár ur intéz néhány szót a társulathoz, melyben kiemeli hogy a hittanszaki önképző társulat kiegészítő része a hittudományi szaknak, épen azért reméli, hogy a tagok meg fognak kötelességöknek felelni.

Ezután a gyűlések idejének meghatározása kerülvén szónyegre, egyelőre abban történik a megállapodás, hogy a jövő gyűlés f. hó 12-kén tartassék meg d. u. 6—7-ig.

Felügyelő tanár ur ezután az ev. prot. lapnak 31. számából 50 példányt ad át a társulat elnökének oly czélből, hogy a tagok közt oszssa ki azokat. Teszi pedig ezt azért, hogy szeretett főpásztorunknak remek felavatási beszédét minél többen olvassák, minél többeknek lelkére gyakoroljon az üdvös befolyást.

Végül megemlíti, hogy a jövő ülés alkalmával néhány buzdító szót fog a társulathoz intézni.

II. gyűlés. Felügyelő tanár ur ígérete szerint szerencsételte a társulatot jelenlétével, s szívből jövő buzdító szavaival, — melyeket többször lelkes éljenzés szakított félbe, — a munkásságot előmozdító indítványa és ajándékával, míg egyrészt folytonos élénkséget idézett elő az összegyűlt tagok közt; addig másrészt a társulat ő iránta volt ragaszkodását és hálás érzületét öregbítette.

Távozása után, néhány sürgősebb ügy elintéztetvén, az idő előrehaladottsága miatt a gyűlés eloszlott.

Ugy látszik, hogy a hittanhallgatók az idén sokkal lelkesebben karolják fel a saját érdeküket és hasznukat előmozdító társulat ügyét, mint valaha. A beiratkozott tagok száma 63. — Vajha ne lenne ez csak szalmatüz, hanem a komoly és érett megfontolás eredménye; vajha nemcsak az iskola falai közt, hanem az életben is terjesztenék e tüzet, melyet a hit és a tevékenység gyúlaszt a nemesebb keblek szívében.

Isten keze működjék áldólag a zsenge társulat fölött.

Egy jelen volt.

b) Külföld.

A Gusztáv Adolf-egylet 29-dik főgyűlése

Potsdamban aug. 24—26. 1875.

A Gusztáv Adolf-egylet történetében, az utóbbi két, t. i. stuttgarti és potsdami évi gyűlések különösen kiemelkednek. Valamint amott a délnémet királysági városban a szent áhitat, mely táplálta a württembergi mélyen benső hívőség által, a gyűlésre kiáradt, úgy a német császár északnémeti nyári palotájában a fejedelmi fény adott a gyűlésnek sajátos diszt Potsdam felölté ünnepi ruháját, midőn aug. 24-kén az ünnepélyi vendégek közéről és távolról egybesereglettek. Kitünő gondnal és vendégszeretettel rendezett az ünnepélyi bizottság és város mindent. A császár megnyitotta várát és az egylet elnökét kegyteljesen fogadá. A városvara pompás márványtermében történt délután 3 órakor az egyetemes üdvözlés, Meyer titkostonácsos üdvözlötte a legszívélyesebben a brandenburgi főegylet nevében a vendégeket; Rogge udvari lelkész, ki a helyi egylet nevében és Bayer főpolgármester, ki a város nevében üdvözlötte, megemlíti a hely történeti jelentőségét, a hol az egylet összegyűlt. Erre válaszolt a központi hatóság elnöke Dr. Fricke lipcei tanár, és megnyitotta a gyűlést, mi közben a Bertalanéj eseményéhez fűződve, utalt a nap jelentőségére és azt említette meg, hogy Poroszthon királyai mindig az evangyéliomi hit előmozdítói voltak és a mellett mindenkor a másként hívők iránti türelem által tűndöklöttek.

Délután 4 órakor a királyi városi várból az evang. egyház harangjainak zugásai közt az őrseregi templomba indultak, hol Dr. Brückner prépost Generalsuperintendens Berlinből, tolongó gyülekezet előtt az irgalmassamaritánusról predikált és a samaritánusi szeretetet, mint a Gusztáv Adolf-egylet lelkét rajzolta. Az isteni tiszteletben részt vett Dr. Fricke elnöklete alatt a képviselők gyülekezete. Azon ajánlat, mely a szavazatok számát, melyekkel a főegylet a fölhasználható összeg viszonyához képest képviseltethetik, határozottan szabályozza, a határozatszerűleg előirt második szavazásban, az összessel 14 szavazat ellen elfogadtatott.

Augusztus 25 dikének reggelén a város tornyainak harangzugása, váltakozva az őrseregi templom játékműveni choralokkal, hirdette a tulajdonképi főünnepnapot. A székesegyházi énekkar az ünnepélyi isteni tiszteletet ezen egyházi énekkel nyitotta meg: „Örvendj egész föld az Istennek!“ A liturgiát mondá Rogge udvari lelkész, az ünnepélyi beszédet tartá egyházi tanácsos Dr. Bauer lipcei tanár, a 133-dik zsoltár felett, és tanította abból a testvéries közösség innepét ülni, tekintettel a körülünk levő testvérekre, felpillantván a hegyekre,

honnan jő számunkra e segedelem, bizalomteljesen pillantván az Ur áldására. A császárná A u g u s z t a is jelen volt az ünnepélyi isteni tiszteleten.

Ünnepélyes menetben, melyben az iskolák, a hivatalos öltönyben megjelent lelkészek, a fiókegylet hatósága, Potsdam városának tanácsa és városi képviselője, a központi hatóság, a főegylet küldöttei és beláthatlan számu más tisztelgők vettek részt, megindultak azután az egylettársak, a Persius udvari építészeti tanácsos terve szerint bibliai mondatokkal és virágkoszorúkkal gazdagon díszített Szentlélek temp'omába. Dr. Fricke a sajátképi főgyűlés megnyitásánál a benő válságra, melyet az egylet 31 és 29 évvel ezelőtt kiállott, igen feszítő és érdekes visszapillantásban emlékeztetett, és rajzolta benső erejének és külső kiterjedésének lassu növekedését. Az egylet minden nehézségek dacára szüntelen előhaladott, sőt épen a legutóbbi években rendkívüli emelkedést nyert. Az 1846-dik évi berlini gyűlésen Grossmann superintendens 70,000 tallér évi bevételről tett jelentést, a mult évben az egylet 209,593 tallért oszthatott ki, és ez évben az összeg 231,342 tallérra rugott. Az egylet mostanáig összevéve, több mint négy millió tallért adományozott 2448 gyülekezetnek.

Miután még az algieri és madridi, a párisi és marseillei, a baseli és iglauri üdvözlések felolvastattak, a gyűlést a kultuszminiszter nevében Sydow államtitkár üdvözölte. A porosz kultuszminiszteriumnak teljes oka van rá, hogy az egylet iránt, munkásságáért háládatos legyen, és ha szinte az egyháznak csak

külügyeit kormányozhatja is, mindellett szüntelen azon gondoltól vezéreltetik, mely a Gusztáv Adolf-egylet szeretet művében oly szépen nyer kifejezést. Ezért virágozzék és vezéreltesék továbbra is azon lélektől az egylet, mely szóval és tettel minden ellenségeskedésre ezt feleli: nem tehetek másként.

(Folyt köv.)

R. K.

c) Különbélék.

Zsedényi Ede 445 szavazattal (511-ből) a haza evangélikus egyetemes egyház felügyelőjévé választott.

Evangélikus szövetség. Okt. 19—22 tartja e nevezetes szövetség évi nagy értekezletét Belfastban az összes nagy brittaniai és más országbeli keresztyének meghívatottak. Tárgyak lesznek: az evangélikus vallás előbbvitele és állapota különböző államokban; a hívők lelki állapota, vallás szabadság védelme; a ker. egyház jóléte és erősödése általában stb. A cantenburyi dékán is beszél a „világ keresztyénei közösségéről és összeműködéséről, mely növekvő kötelesség az egyetemes egyházra nézve.“ Brüssel, Páris, Brünn, Berlin, Hamburg, Olaszhon, Damaskus, Amerika képviselve lesznek. Ez értekezlet rendezésére 7000 frt kiadás szükségeltetvén, az aláírások, a fedezésre megnyitottak.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.

H I R D E T M É N Y.

P á l y á z a t.

A csurgói ev. ref. 6 osztályu, 6 rendes és egy segéd tanárral ellátott gymnáziumban egyik tanári állomás váratlanul üresedésbe jöven, arra ezennel pályázat nyitattik.

Pályázóktól megkivántatik, hogy a gymnázium IV., V., VI osztályábani természet és mennyiség-tan, és görögnyelv kivételével, a rendelkező egyházmegye által előírandó tanórákban, bármely tantárgyból oktatást adni képesek, és képesek legyenek.

Egyenlő körülmények között, a testgyakorlat és a szép művészetek valamely ága tanításában való képzettségnek előny adatik.

Évi díjazás: 600 azaz hatszáz forint készpénz o. é. mely öt éves időközök után 750 frtig, 50—50 frttal emeltetik, 1 hólndnyi belsőség, 2 lakrészből és konyhából álló lakás, s ennek pótlékaul a 600 frton felül 50 frt o. é. 1050 □ ölnyi igen jó minőségű rét, 1/2 hólnd külsőség, 1 darab marha legeltetési jog.

A megválasztandó kötelezett tagja az egyházmegyei gyámoldának, s tanári állomását folyó évi október 27-re elfoglalni köteles.

Pályázók folyamodványukat és képességüket tanúsító okmányaikat alólirthoz Csökölbe, — Somogy — posta helyben, f. é. október hó 22-re beküldjék.

Kelt Csökölben, október 5. 1875.

Mezey Pál,

b.-somogyi ev. ref. esperes.